

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 grudnia 2017 roku Sąd Rejonowy w Płocku w sprawie z powództwa B. K. przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w M. o zapłatę: w punkcie I – zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 772,40 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od kwoty 600 zł od dnia 20 października 2016 roku do dnia zapłaty; w punkcie II – w pozostałym zakresie powództwo oddalił; w pkt III – zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 317 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 287 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od powyższego orzeczenia złożył pozwany zaskarżając je w części, tj. co do kwoty 772,40 zł oraz kosztów procesu (punkt I i III wyroku) zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. przepisów:

1.1. art. 498 § 1 i 2 k.c. oraz 499 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy pozwana udowodniła istnienie potrąconego roszczenia oraz złożyła skutecznie oświadczenie o potrąceniu;

1.2. art. 71 w zw. z art. 90 ustawy z dnia 14 listopada 1984 roku ustawy prawo przewozowe (tj. z dnia 28 września 2017 roku. Dz. U. z 2017 roku, poz. 1983) w zw. z art. 484 § 1 k.c. poprzez ich niewłaściwą wykładnię i w konsekwencji przyjęcie, że zastrzeżenie przez pozwaną kar umownych w umowie z powodem z tytułu zwrotu dokumentów z opóźnieniem jest nieważne.

Wskazując na powyższe zarzuty, skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa również co do kwoty 772,40 zł; zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych; ewentualnie o uchylenie wyroku w skarżonej części i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi I instancji wraz z rozstrzygnięciem o kosztach procesu.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu, w tym także kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W ocenie Sąd odwoławczego apelacja strony pozwanej nie zasługuje na uwzględnienie, a rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest prawidłowe pomimo błędnego uzasadnienia i mimo trafności podniesionego w apelacji zarzutu wskazanego w punkcie 1.2., tj. naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 71 w zw. z art. 90 ustawy prawo przewozowe i w zw. z art. 484 § 1 k.c..

Na wstępie zaznaczyć należy, że sprawa była rozpoznawana w postępowaniu uproszczonym, zaś Sąd odwoławczy nie przeprowadzał postępowania dowodowego, zatem zgodnie z art. 505¹³ § 2 k.p.c. uzasadnienie niniejszego orzeczenia powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Katalog zarzutów, które skarżący może uczynić podstawą apelacji jest w postępowaniu uproszczonym ograniczony do zarzutu naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie oraz naruszenia przepisów postępowania, jeżeli mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy (art. 505⁹ § 1 k.p.c.). Enumeratywne wyliczenie zarzutów mogących stanowić podstawę apelacji oznacza, że w postępowaniu uproszczonym ten środek odwoławczy ma charakter ograniczony, a sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach wyznaczonych przez treść podniesionych zarzutów apelacyjnych.

Przed przystąpieniem do omówienia zarzutu apelacji należy w pierwszej kolejności wskazać, że w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy prawidłowo ocenił wszystkie zebrane

w sprawie dowody. W rezultacie Sąd odwoławczy podziela ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego czyniąc je częścią własnego stanowiska, nie znajdując potrzeby ponownego ich prezentowania.

Bezspornym było, że powód na zlecenie pozwanej zrealizował usługi transportowej za które wystawił faktury VAT nr (...) na kwotę łączną 3.259,50 zł. Pozwana nie kwestionowała też, że nie dokonała na rzecz powoda zapłaty całości należności wynikającej z tych faktur wskazując, że należność ta została potrącona z wiarytelnością wzajemną pozwanej przysługującą jej względem powoda z tytułu kar umownych w łącznej kwocie 600 zł za nieterminowe dostarczenie jej przez powoda kompletu dokumentów przewozowych.

W niniejszej sprawie zarzuty apelacyjne podniesione przez pozwaną dotyczyły prawnej oceny stwierdzonych w sprawie faktów. Strona skarżąca w zarzutach apelacyjnych wskazała na naruszenie przez Sąd I instancji w dokonanej przez niego ocenie prawnej: art. 498 § 1

i 2 k.c. oraz art. 499 k.c. przejawiające się w niewłaściwym ich zastosowaniu w sytuacji, gdy pozwana udowodniła istnienie potrąconego roszczenia oraz złożyła skutecznie oświadczenie o potrąceniu (zarzut 1.1.) oraz art. 71 w zw. z art. 90 ustawy prawo przewozowe w zw. z art. 484 § 1 k.c. poprzez ich niewłaściwą wykładnię i w konsekwencji uznanie, że zastrzeżenie przez pozwaną kar umownych w umowie z powodem z tytułu zwrotu dokumentów z opóźnieniem jest nieważne (zarzut 1.2.).

Sąd Okręgowy nie uznaje za trafny wyrażonego przez Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia poglądu, że regulacja zawarta w przepisach ustawy prawo przewozowe dotyczące odpowiedzialności przewoźnika ma charakter kompleksowy, w tym

w zakresie odpowiedzialności za powierzone dokumenty. Podziela w tej części zarzuty i ich uzasadnienie podniesione w punkcie 1.2. apelacji wskazujące, że odpowiedzialność

za nienależyte wykonanie bądź niewykonanie zobowiązania uregulowane w ustawie prawo przewozowe dotyczy tylko niektórych tytułów odpowiedzialności, natomiast w pozostałym zakresie możliwe jest na podstawie art. 90 ustawy prawo przewozowe stosowanie ogólnych reguł odpowiedzialności przewidzianych w kodeksie cywilnym. Subsidiarne stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego powinno uwzględniać okoliczność, że przepisy prawa przewozowego mają co do zasady charakter bezwzględnie obowiązujący, podczas gdy przepisy Kodeksu cywilnego w zakresie zobowiązań umownych – z reguły charakter dyspozytywny. Oznacza to konieczność zachowania pewnej ostrożności, tak aby przez zastosowanie rozwiązań kodeksowych nie dopuścić do obejścia przepisów prawa przewozowego, np. przez zastąpienie odszkodowań należnych na podstawie ustawy karami umownymi unormowanymi a wart. 483 – 484 k.c. (tak Krzysztof Wesołowski w Komentarzu do art. 90 ustawy Prawo przewozowe, Lex). W przedmiotowej sprawie z taką sytuacją nie mamy do czynienia. Kara umowna naliczona przez pozwaną jako podstawę odpowiedzialności wskazuje bowiem inną okoliczność faktyczną, niż uregulowana w art. 71 ustawy prawo przewozowe.

Treść art. art. 71 ustawy prawo przewozowe wskazuje, że stanowi on podstawę dochodzenia roszczeń wynikających z utraty, niewykorzystania lub nienależytego wykorzystania zarówno dokumentów wymaganych przez przepisy szczególnie, związanych bezpośrednio z przewozem, jak i innych, przyjętych przez przewoźnika celem zrealizowania określonych czynności. Możliwość dochodzenia roszczeń opierająca się na tym przepisie istnieje jednak jedynie wówczas, gdy dokumenty zostały przez przewoźnika zagubione, niewykorzystane lub wykorzystane w sposób nienależyty. Nie reguluje natomiast odpowiedzialności przewoźnika w sytuacji zwrócenia dokumentów z opóźnieniem, z czego wnosić należy o możliwości zastosowania w tym zakresie przepisów kodeksu cywilnego.

Powyższe niewątpliwie uzasadniania w niniejszej sprawie, zastosowanie kary umownej uregulowanej w art. 483 kodeksu cywilnego, wobec zgodnego przyjęcia przez strony umowy na tej podstawie odpowiedzialności przewoźnika za zwrócenia dokumentów z opóźnieniem, jako odpowiedzialności nieuregulowanej w ustawie prawo przewozowe. Zatem, wbrew stanowisku Sądu Rejonowego możliwe, prawidłowe, jak też zgodne z wolą stron było wskazanie w § 17 umowy zlecenia transportowego, zastrzeżenie kary umownej na wypadek opóźnienia w dostarczeniu dokumentów przewozowych.

W ocenie Sądu Okręgowego, pomimo trafności powyższego zarzutu, w rozpoznawanej sprawie nie doszło skutecznie do potrącenia, na które powołuje się strona pozwana negując zasadność dochodzonej przez powoda kwoty. W związku z czym niezasadny okazał się zarzut naruszenia art. 498 § 1 i 2 k.c. i art. 499 k.c. (zarzut 1.1.).

Zgodnie z art. 498 § 1 k.c. gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelnością drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Z kolei z art. 499 k.c. wynika, iż potrącenie dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie, a zatem dochodzi ono do skutku w dacie kiedy dotarło do adresata.

Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż należność pozwanej z tytułu kar umownych była wymagalna, jednak pozwana nie złożyła stanowczego i bezwarunkowego oświadczenia o potrąceniu. Strona pozwana wprawdzie wystawiła z tytułu naliczenia kar umownych notę obciążeniową, doręczoną powodowi i w nocy tej był wskazany termin zapłaty tychże kar - co świadczy o tym, że roszczenie z tego tytułu było wymagalne po upływie tego terminu - jednakże nie doszło do złożenia materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu kar umownych z wierzytelnością powoda dochodzoną w niniejszym postępowaniu sądowym z tytułu wykonanych przewozów.

Wprawdzie w odpowiedzi na pozew został podniesiony jako „ewentualny” zarzut potrącenia wierzytelności wzajemnej, który jednak należy traktować jako zarzut procesowy, wskazujący na to, że dochodzone pozwem roszczenie nie istnieje albowiem uległo umorzeniu na skutek materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu. Tymczasem takiego oświadczenia pozwana nie złożyła ani przed wytoczeniem powództwa, ani w toku postępowania sądowego.

Sąd Okręgowy dokonując analizy oświadczenia o potrąceniu dokonanego przez pozwaną jako czynności materialnoprawnej zważył, że może być ono także dokonana w ramach postępowania sądowego i z udziałem pełnomocników stron, o ile posiadają oni umocowanie do złożenia i przyjęcia oświadczenia o dokonaniu potrącenia. Wystarczającego umocowania w tym zakresie nie stanowi pełnomocnictwo procesowe, bowiem art. 91 k.p.c. nie uprawnia pełnomocnika procesowego z mocy ustawy do złożenia materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu.

Przyjmując nawet za częścią orzecznictwa szerszy, nie tylko procesowy ale także materialnoprawny skutek podniesienia procesowego zarzutu potrącenia, oraz zważywszy na zakres pełnomocnictwa procesowego pełnomocnika pozwanej, obejmującego w sposób uprawnienie do składania oświadczenia o potrąceniu, to i tak oświadczenie zawarte w odpowiedzi na pozew było bezskuteczne, bowiem nie zostało złożone powodowi, jako osobie uprawnionej do odbierania tego rodzaju oświadczeń materialnoprawnych. Odpis odpowiedzi na pozew został bowiem doręczony pełnomocnikowi powoda, którego pełnomocnictwo zawarte na k. 6 akt sprawy, nie uprawniało do przyjmowania tego rodzaju oświadczeń materialnoprawnych.

Skoro zatem oświadczenie o potrąceniu może wywrzeć skutek dopiero z chwilą dojścia do adresata (art. 499 k.c.), to zawarte w odpowiedzi na pozew oświadczenie o potrąceniu doręczone jedynie nieumocowanemu do ich przyjęcia pełnomocnikowi powoda nie może być ocenione jako skuteczne (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2013r. w sprawie II CSK 476/12, publ. LEX 1314394, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2016r. w sprawie II CSK 862/14, publ. LEX 1924000).

Z powyższego względu w rozpoznawanej sprawie nie doszło do umorzenia wzajemnych wierzytelności, skutkiem czego roszczenie powoda dochodzone niniejszym powództwem prawidłowo zostało przez Sąd I instancji uwzględnione. W tych okolicznościach pomimo odmiennej interpretacji art. 90 i art. 71 ustawy prawo przewozowe, rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego należało uznać za trafne, w związku z czym apelacja pozwanego podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i zasądził od pozwanej, jako przegrywającej sprawę przed sądem odwoławczym na rzecz powoda kwotę 135 złotych tytułem wynagrodzenia pełnomocnika powoda będącego radcą prawnym, które zostało ustalone na podstawie § 2 pkt 2 w związku z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 265 ze zm.).